

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 12.5.61 / תע' יחיד / בית דיזנגוף / תל-אביב

ציירים רבים מאוד עוסקים היום ב"אמנות מופשטת" בלי לרדת בדיוק למשמעות מושג זה. הם יוצאים לדרך זו בנטלם עם טכניקות ביצוע וצורת ראייה, המצויות איתם מימי הציור הפיגורטיבי בו פעלו מקודם, ונראה להם שפשוט ע"י הוויתור על רפרזנטציה של ריאליזם חזותית מקובלת, יתהווה אצלם ציור מופשט. הבעיה הראשונה בה נתקלים, בדרך כלל, הציירים מסוג זה, היא איך להציב מרחב תלת-מימדי. אם בציור פיגורטיבי-ריאליסטי אפשר "לדעת" את נפח הצורות, מאחר שמכירים אותן מן הטבע ו"יודעים" את נפחן שם, אין הדבר כך באמנות המופשטת, שבה אין "מכירים" את הצורות. אם בגישה הריאליסטית יכול הצייר לבנות על "הכרה" זו את נפח ציוריו, הרי בציור המופשט חייב האמן לתת תחושת חלל בעצם החומרים שבהם הוא פועל כגון צבע, צורה וכו'.

בציוריו של אלכסנדר בוגן, קיימת ההרגשה שהצורות הן "מעוכות" למשטח הציור - אין זה ציור דו-מימדי, כפי שניסו כמה ציירים לעשותו מאז מאטיס, אלא ניסיון לגשת בצורת הסתכלות מורגלת מציור ריאליסטי אל ציור מופשט. אמנם קיימת אצל בוגן חלוקת שטחים הקרובה ברוחה לעיצוב גיאומטרי-בונה של צורות, אך אגב הנחת הצורה על הבד, שכאמור לקוחה מטכניקה של ציור ריאליסטי, אין היא מקבלת את ביטוייה המלא. ייתכן, שבוגן עדיין לא השלים עם הוויתור על הצורה הריאליסטית ומתחמק מלקבוע יחס מוחלט לצורות החדשות, מה שמתבטא בעיצובן המטושטש. ויתור על העיצוב הריאליסטי מחייב שינוי ערכים טוטאלי, הכולל "ראייה" חדשה של מרחב ויחסי צורות מדויקים בו.

דווקא באקוורלים וברישומים, שנעשו בתקופה מוקדמת יותר, ניכרת ידו הבטוחה של בוגן. הרישומים והאקוורלים הפיגורטיביים הם חופשיים, בטוחים, חסכוניים ויש בהם צבעוניות נאה. דומה שבוגן נמצא עתה באמצע המעבר, תהליך שפירותיו ייראו רק בעתיד.